

Universitäts- und Landesbibliothek Tirol

De auctoribus quibusdam qui Posidonii libros meteorologicos adhibuerunt

Malchin, Franciscus

Rostochii, 1893

Excursus III

morum excerptis non exstant, contra multa apud Hyginum (Maass. p. 60—69), unum apud Germanicum v. 91:

Sive ille Arctophylax seu Bacchi ob munera caesus
Icarus ereptam pensavit sidere vitam.

Ad Aram dei inter se coniuraverunt, cum adversus gigantes bellum gerendum esset (M. 420 sqq. = catast. p. 182 sq.).

Ad Piscis Notii caput Amphorae aqua fluit (M. 438 sqq. = schol. Ar. v. 386).

Quantum terra a caelo distat (M. 544 = schol. p. 99 l. 25 sqq.), tantum duo zodia patent (M. 545 = schol. l. 26—28). Nam radius ubicunque sextam sive diameter tertiam partem circuli efficit (M. 545—547 = schol. Ar. l. 28—30) Terra autem in medio mundi loco suspensa est (M. 550 sq. = schol. l. 30 sqq.).

Multa Manilius ab Arato ipso sumpsit, multa ad commentarios pertinent. Atque proximum vero est talem carminis editionem eum adhibuisse, cuius in margine interpretationis causa ad singulos versus scholia adscripta erant.

Interdum Manilius una cum Germanico a catasterismis et scholiis discedit, et Eratostheni carminis vestigia non nisi apud hos invenimus, cum commentarii illi Erigones fabulam omnino neglegant. Quare suspicor poëtas Arati editiones iisdem scholiis instructas, nisi forte eundem librum adhibuisse¹.

Excursus III.

De circulis coluris Manilius multo uberius est quam ceteri auctores, quibus Posidonianam doctrinam debemus. Ipse enumerat omnia signa, quae coluris tanguntur, Geminus et Achilles breviter dicunt διὰ τῶν τροπικῶν καὶ ἰσημερινῶν σημείων eos circulos describi.

¹ Sed Manilius ipsum quoque Germanici carmen inspexit; cf. Freier, de M. Man. quae feruntur astron. aetate p. 67 sqq.

Eudoxos haec puncta in mediis Arietis, Librae, Cancrī, Capricorni partibus posuerat; cf. Hipparchi *Τῶν Ἀράτου καὶ Εὐδόξου φαινομένων ἐξηγήσεων* I. II, 3 (Petav. Uranol.): ὁ δὲ Εὐδόξος οὕτω δηλοῖται, ὥστε τὰ εἰρημένα σημεία μέσα εἶναι τὰ μὲν τοῦ καρκίνου καὶ τοῦ αἰγόκερω τὰ δὲ τοῦ κριοῦ καὶ τῶν χηλῶν. Contra Hipparchus puncta illa signorum initia esse voluit I, 27: (Si in Leonis dodecatemorio sunt pedes Ursae maioris, quam mediam coluro tropicorum dividi Eudoxos falso docuit) πῶς οὖν δυνατόν τὸ μέσον τῆς ἄρκτου ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ καρκίνου κεῖσθαι; (sc. per quam colurus currit). Eudoxos accurate definierat, quae singulorum signorum partes coluris secarentur. Hipparchus cum hos circulos signi dimidio sive quindecim partibus magis ad occidentem versus currere statueret, singulas veteris mathematici rationes falsas esse demonstrabat. Cuius rei unum exemplum afferam. Hipp. I, 29: Ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ κολούρῳ φησὶ κεῖσθαι ὁ μὲν (sc. Eudoxos) τὴν ἀριστερὰν χεῖρα τοῦ ἀρκτοφύλακος. Quod paulo infra refellitur: Ἡ μὲν οὖν ἀριστερὰ χεὶρ τοῦ Ἀρκτοφύλακος ὑπολείπεται τοῦ εἰρημένου κύκλου ὥς ἡμισυ μέρος ζωδίου καὶ οὐκ ἐπ' αὐτοῦ φέρεται τοῦ διὰ τῶν ἰσημερινῶν σημείων κύκλου, ὥς Εὐδόξος φησι. ὁ γὰρ ἡγούμενος τῶν ἐν αὐτῇ ἐπέχει χηλῶν πλεῖον ἢ μοι. ιγ'. Arctophylacis laeva manus obtinet tertiam decimam partem Librae, per eius signi primam partem colurus aequinoctiorum currit, unumquodque signum dividebatur in triginta partes: manus igitur Arctophylacis circiter dimidio signi versus orientem a circulo illo distabat.

Hipparchus satis habebat Eudoxum impugnare — quas signorum partes ipse coluris tribueret, non protulit. Omnes eius rationes bene intellectas et recte adhibitae invenimus apud Manilium I, 609 sqq. Quam rem uno exemplo allato exponam. Eudoxos dixerat Centauri dextram manum coluro aequinoctiorum secari. Hipparchus errorem eius refellit: ὁ δὲ ἐν τῇ δεξιᾷ χεὶρὶ τοῦ Κενταύρου ὑπολείπεται τοῦ εἰρημένου κύκλου περὶ δ' μέρος ζωδίου. ἐπέχει γὰρ χηλῶν

μοι. ἦ.' Quare Manilius per medium Centaurum circulum describebat; nam sine dubio medium corpus octo partibus (i. e. circiter $\frac{1}{4}$ μέρος ζωδίου) magis ad occidentem vergit quam manus et in Librae prima parte situm est.

Sed uno loco is, qui Hipparchi librum adhibebat, sive errore sive negligentia lapsus cogitationes eius minus assecutus est. Mathematicus docebat coluro tropicorum mediam Helicen non secari: 'οἱ γὰρ προηγούμενοι αὐτῆς, οἱ ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ οἱ ἐν τοῖς ἐμπροσθίοις ποσὶν, ἀμφοτέρω ἐν τῷ τοῦ λέοντος δωδεκατημορίῳ κεῖνται. πῶς οὖν δυνατόν τὸ μέσον τῆς ἄρκτου ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ καρκίνου κεῖσθαι;' Plus toto signo praecedentes Ursae maioris stellae a Cancri initio versus orientem distant. Sed Manilius alia statuit v. 618:

Alter in hunc medium summumque incumbit in axem

Perque pedes primos cervicem transit et Ursae.'

Fortasse igitur sive ipse sive auctor eius, cum graeca verba legens signorum duodecim ordinis parumper oblivisceretur, neglegenter Leonem Cancro antecedentem animo effingebat; atque ita cum in Leonis ultimis partibus Ursae stellae priores sitae essent, cervicem eius et pedes priores in Cancri initio tropicorum circulo dividi posse cogitabat. Uno hoc modo me iudice error ille ortus esse potest.

Quaeritur, quid de totius huius partis auctore censeamus. Dicemusne Posidonium Hipparchea Manilio sicut cetera suppeditasse an ipsum poëtam mathematici librum inspexisse? Non dubium est, quin Posidonius illarum rationum summam suscepit: puncta aequinoctialia et solstitialia in signorum initiis posuit. cf. Gemin. I (p. 2 D) 'ἔαρινῇ μὲν οὖν ἰσημερία γίνεται περὶ τὴν τῶν ἀνθέων ἀκμὴν ἐν κριοῦ μιᾷ μοίρᾳ etc.' Tamen partem illam, si ullo modo fieri poterit, philosopho tribuere nolim; malo vitium illud gravissimum poëtae ipsi imponere, quem alias saepe inepta et falsa docuisse vidimus.

Una res, s. d. p., hanc coniecturam verisimiliorem reddit. V. 684 sqq. Manilius describit, quibus sideribus orbis lacteus ornatus sit. Qua in re singula signa ab oriente ad occidentem versus persequitur. Apparet Posidonium huius enumerationis auctorem non esse, qui totam sphaeram supremam tractans contraria via progrediebatur et sine dubio orbis lactei sidera describens eandem directionem servasset, qua zodia enumerari solent.

Concludo igitur colorum sicut orbis lactei descriptionem Posidonianam non esse.

